

KIRJALLINEN KYSYMYS 1238/2014 vp

Ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttaminen

Eduskunnan puhemiehelle

Nykyinen laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) tuli voimaan 1.5.2009. Laissa säädetään ehdokkaan vaalirahoituksesta ja sen ilmoittamisesta eduskuntavaaleissa, presidentinvaaleissa, kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa. Lakiin vuonna 2010 tehdyt muutokset (L 684/2010) tulivat voimaan 1.9.2010. Vaalirahoituksella tarkoitetaan laissa rahoitusta, jolla kateetaan ehdokkaan vaalikampanjan toteuttamisesta aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaalipäivää ja viimeistään kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen aiheutuneita kuluja riippumatta siitä, milloin nämä maksetaan.

Vaalirahoituslain mukaan ehdokkaat voivat tehdä vaalirahoituksestaan vapaaehtoisen ennakoilmoituksen verkkopalvelussa tai lomakkeella. Vaalirahoitusta on valvonut 1.5.2009 lähtien Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV). Puolue-rahointusta VTV on valvonut 1.9.2010 lähtien. Vaalirahoituslain 11 §:n mukaan Valtiontalouden tarkastusviraston on julkistettava ennakoilmoitukset viipymättä.

Vaalirahoituslainsäädännön uudistamisen tarkoituksena oli lisätä vaalirahoituksen avoimuutta ja tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista sekä rajoittaa ehdokkaiden vaalikampanjojen kulujen kasvua. Lain mukaan ilmoitusvelvollisia ovat kuitenkin vain eduskuntavaaleissa valituiksi tulleet ja varalle sijoittuneet sekä vastaavasti europarlamenttivaaleissa parlamentin jäseniksi valitut ja varajäseniksi sijoittuneet. Valitsematta jääneiden ehdokkaiden ei tarvitse ilmoitusta tehdä. Näin ollen suurin osa ehdokkai-

den vaalirahoituksesta jää kokonaan ilmoittamatta ja suurin osa rahoituksen alkuperästä pysyy hämärän peitossa.

Sekä eduskuntavaaleissa että Euroopan parlamentin vaaleissa ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolella on suuri joukko ehdokkaita, joiden vaalikampanjoita voidaan rahoittaa täysin anonyymisti merkittävillä summilla. Yleensä eduskuntavaaliehdokkaat ovat kotikuntiansa vaikutusvaltaisimpia kuntapäätäjiä. Jo tämänkin vuoksi olisi saatava päivänvaloon, mitkä tahot heidän vaalikampanjoitaan rahoittavat. Euroopan parlamentin vaaleissa ja eduskuntavaaleissa kampanjat voivat kasvaa massiivisiksi. Esimerkiksi vuoden 2014 eurovaaleissa useiden suomalaisten ehdokkaiden kampanjakulut ylittivät 100 000 euroa. Koska kampanjoissa liikkuu suuria summia rahaa, jokaisen kansalaisen olisi halutessaan saatava tietää, mistä kunkin ehdokkaan vaalirahoitus on peräisin.

Poliittiset puolueet käyttävät huomattavaa yhteiskunnallista valtaa. Puolueiden keskinäiset suhteet ratkaistaan vaaleissa, joissa rahan merkitys on viime vuosina kasvanut. Kansalaisten kiinnostus vaalikampanjojen ja puolueiden rahoitusta kohtaan on oikeutettua. Päätöksenteon avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi ilmoitusvelvollisuus on saatava koskemaan kaikkia eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa ehdolla olevia. Myös ennakoilmoituksen tekeminen on säädettävä ehdokkaiden kohdalla laissa pakolliseksi.

Vuonna 2011 Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön ETYJ:n vaalitarkkailun asiantuntijaryhmä esitti, että Suomessa voitaisiin harkita esimerkiksi pakollista vaaleja edeltävää vaalirahoitusilmoitusta, käteislahjoitusten rajoittamista sekä valitsematta jääneiden ehdokkaiden kampanjarahoitukseen tarkastamista.

Suomessa tulisi aidosti kiinnittää huomiota Euroopan neuvoston korruption vastaisen elimen (GRECO) periaatteisiin poliittisen rahoituksen avoimuuden lisäämisestä ja sen valvonnan tehostamisesta. Parhaiten näitä periaatteita voidaan edistää säätämällä laki, jonka mukaan kaikki europarlamenttivaalien ja eduskuntavaalien ehdokkaat ovat ilmoitusvelvollisia vaalirahoituksesta ennen vaaleja ja vaalien jälkeen. Niin

kutsutun harmaan vaalirahoituksen esille saaminen ja talousrikollisuuteen kytkeytyvän rahoituksen karsiminen päätöksenteon taustalta ovat tärkeitä tavoitteita. Samalla vahvistettaisiin poliittisen järjestelmämme kaipaamaa hyväksyttävyyttä ja luottamusta demokraattista päätöksentekoa kohtaan, mikä voisi nostaa kansalaisten äänestysaktiivisuuden pohjoismaiselle tasolle.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamiseksi?

Helsingissä 13 päivänä maaliskuuta 2015

Pirkko Ruohonen-Lerner /ps